

לעתיד השרותים בענף

פרופ' רענן וולקני

ההדרכה המקצועית הענפית

"אם יש לנו בעיה שאין אנו מסוגלים לפתור אותה, מרימים טלפון או נוסעים למרכז וולקני על שלוחותיו, או לפקולטה ומקבלים מידע או לפחות דנים עם המקור הראשון", "...הרי המדריך אינו יודע כל – לכן פונים לפי בחירתנו לאותו בעל מקצוע שמעניין אותנו. בפעם אחרת נפנה לאחר, הכל לפי הצורך".

זהו המצב שילך ויתפתח יותר ויותר ככל שיתרבו במשקים בעלי ההשכלה הגבוהה. עובדה שכמה מנהלי ענפים, ואני מדבר בעיקר על ענף הבקר, סברו שביקור המדריך לעתים גורם לטירדה. בזמנו, בעת שהמדריכים שבתו בגלל תשלום לא מתאים עבור הוצאות הרכב, המשקים כלל לא נזקקו. היו אף כמה שטענו כי אירגון שה"מ אינו מתאים להם. עובדה, כשיש צורך במישהו מסויים, הם מוכנים לשלם עבור עצותיו ולשאת בהוצאות נסיעה ואש"ל. אינם מוכנים לנהוג כך כלפי מדריכי שה"מ אלא אם כן תהיה להם זכות לבחור במדריך הרצוי להם.

נראה לי שהתנאים הקיימים ואלה שיהיו בעתיד, מחייבים מספר שינויים באירגון ההדרכה. אני גורס שצריך להושיב את המדריכים במחלקות המקבילות במוסדות המחקר ולשתפם במחקר. תפקידם כמדריכים ידמה לזה של מורים באוניברסיטה העוסקים במחקר וגם מלמדים. על ידי כך יתעדכנו המדריכים מהיותם מעורבים עם בעלי מקצוע רבים העוסקים במחקר. הם יביאו את בעיות המשק לחוקרים וישתתפו במחקרים ובתצפיות.

משרד החקלאות החליט כנראה שיש צורך לקצץ במספר המדריכים החקלאיים, עד כמה שידוע מדובר ב־40 מדריכים בכל הענפים. סביר שחלק מ"המקצועים" קרוב לגימלאות, וחלק אינו כשר מבחינה בריאותית, אלה יזכו בוודאי לתנאי פרישה הוגנים כמקובל באירגון עובדי המדינה. אם כן מדובר בכ־30 מדריכים מכל הענפים, הרי תבוטל בכל ענף חקלאי משרה אחת או שתיים והנטל יפול על המדריכים שישארו.

האפשרות לקצץ במספר המדריכים אינה נובעת מטעמים תקציביים בלבד. בהזדמנות אחרת הועלו נקודות מספר בדבר צימצום מספר המדריכים ושינוי סדרי ההדרכה. הנימוק העיקרי שהיה צפוי הוא גידול מספר התלמידים מהקיבוצים והמושבים בפקולטה לחקלאות. נושאי תואר בוגר, מוסמך, ודוקטור, התרבו וברוב המשקים מספרם כיום אינו קטן. הידע שהם הביאו אתם למשקיהם לא זו בלבד שבמקרים רבים היה מקיף ועמוק מהידע של כמה מהמדריכים, אלא רובו היה מעודכן. נוצר איפוא מצב שמדריכים מספר מצאו את עצמם "מיותרים", כי לא היה להם מה להציע. גם לאחר שמספר המדריכים שסיימו תואר בוגר ומוסמך התרבה בשה"מ, וישנן מחלקות שבהן מצויים רק מדריכים בעלי השכלה גבוהה, לא גדל הצורך אצל החקלאים לקבלת יעוץ מהמדריכים. כמה מהחקלאים אף התבטאו,

עבור בריאות הבקר אינו קטן והוא כולל תשלום לרופאים, לכלי רכבם, לתרופות ועוד. לא כל המשקים מאושרים משרות זה שהוא עד היום מחוסן בפני ביקורת מקצועית ויישומית. גם בשרות זה נקבע הרופא על ידי המוסד ולא על ידי המשק הדורש עזרה. בנושא זה אולי עדיף שרות של רופא המשק שיבחר על ידי הבוקרים לפי טעמים ולפי התרשמותם מעבודתו. סביר להניח שסידור כזה ישפר את השרות, יטיל אחריות גם על המשק ויצמצם במידה רבה את ההוצאות. היו בעבר, וישנם גם היום טיפולים שהבוקר יכול לבצע בעצמו לפי הדרכת הרופא ואין צורך שהטיפול יעשה על ידי הרופא. לדאבונו תחרות מהוגנת גם בין רופאים תורמת לעלית הרמה המקצועית, להגברת המסירות וליחס רציני יותר לעבודה ולמקבל העזרה.

סוף סוף פקולטה לוטרניריה

בשעה טובה הודיעו כי הוחלט לפתוח באוקטובר 1985 ב"ס ללימודי וטרניריה באוניברסיטה העברית. לפני כ־20 שנה עלתה לראשונה ההצעה לבדוק אם אמנם ישנו צורך בפקולטה לוטרניריה או שמא עדיף מבחינה מקצועית וכלכלית להמשיך בדרך המקובלת וללמוד מקצוע זה בארצות שונות בחו"ל. הוקמו למטרה זו מספר ועדות, המתדיינים התחלפו, הדעות השתנו, ההסתייגויות מהקמת הפקולטה החמירו, הנימוקים בעד נתקלו בהתנגדות רבה בעיקר מחוגים וטרניריים בשדה. היום אין טעם לדון בנימוקים "נגד". הפור נפל ויש לברך על כך בכל לב.

סביר שהלימודים בפקולטה זו יתאימו יותר לדרוש בישראל מאשר הלימודים בחו"ל. החקלאות בישראל לרבות גידול בעלי חיים שונה ביסודה משל ארצות אחרות, השיקולים המקצועיים והכלכליים, האקלים, האיזור ועוד מחייבים הדגשים אחרים בתוכנית ההוראה פנים אל פנים ובמעבדות. אם לקחת דוגמה מהתפתחותם של מוסדות הוראה ומחקר עיוני בישראל, צפויה גם לפקולטה זו הצלחה רבה שתתממש ברמת הידע של בוגריה ובהקרנת ידע לוטרנירים שסיימו את לימודיהם מזמן. כמו כן

הם לא ישקטו על השמרים כך שברמתם זו הם יוכלו לעזור למשקים כל אחד בשטח התמחותו. אני בטוח שאז תרומתם תהיה רבה והרגשתם טובה פי כמה.

היות והמשקים בענפים רבים אינם זקוקים לביקור סדיר של המדריך, אלא כשיש להם בעיה הדורשת התייעצות, נראה לי שהביקור במשק צריך להיות לפי הזמנה, גם אז על חלק ניכר מהשאלות ניתן להשיב במכתב, או בטלפון, או בשיחה במשרד המדריך לשם אפשר לזמן גם בעל מקצוע ייחודי נוסף, ורק כשיש הכרח יסע המדריך למשק. לא רק שיחסך זמן והוצאות, תגדל התועלת לחקלאי והרגשת המדריך תשתפר. אחרי הכל, ביקור ולו גם של מספר שעות במשק בשעות העבודה לא תמיד נותן תמונה ברורה למדריך על מצב הענף והרושם שהוא מקבל עלול להיות מוטעה. לכן נבון יהיה אם המדריך יבקר במשק ביקור ממושך פעם או פעמיים בשנה כך שהוא יוכל ליעץ או להתייעץ על דרכים שישפרו את המקצועיות והכלכלה של הענף. הביקורים הסדירים החטופים נראה לי שעבר זמנם.

שינוי פני שה"מ אינו ניתן לביצוע בהינף עט. המרכז החקלאי כנגיד המשקים צריך לבדוק באלה ענפים יש לעשות ומה, ומה גודל הנטל שהמשקים יתחייבו לקחת על עצמם כשותפים בהכוננת ההדרכה לפי מושגיהם. המשקים הם הצרכנים, הם שישאו בחלק מההוצאות ולהם נתונה הזכות לקבוע מסגרות ודרכי ביצוע. משרד החקלאות, בנוסף לצד המקצועי, צריך להבטיח את הרמה ההשכלתית, את מספר המדריכים הדרושים ואת הסידורים הטכניים, אם במסגרת הקיימת או עדיף במסגרת ובצמוד למוסדות המחקר כפי שנהוג בכמה מדינות אחרות.

שרותי בריאות וביטוח

שורות מספר על ההצעות לאחוד המוסדות שעיסוקם בקר וצאן. נראה לי שהגיע הזמן לדון לא רק בשרותי ההזרעה ובהתאחדות מגדלי בקר ולהשיא להם עצות. צריך להעלות לדיון פומבי את שרותי בריאות וביטוח הבקר. הנטל הכספי

כך היה כאשר אבחנת מחלת X הגיעה למבוי סתום. הוא לא נרתע מלהודות שהוטרנירים לא פתרו את הבעיה הסבוכה והעבירה גם לחוקרים שאינם וטרנירים. כך התגלה גם כשחבריו כפרו בדעתו, שיש צורך בפקולטה וטרנירית. הדחיפה שהוא נתן נקלטה, אם כי ההחלטה התאחזה בהרבה.

השני שקלט את המסר ובכשרון רב ניהל את הבדיקות מטעם האוניברסיטה בירושלים, הוא פרופ' פריבס שפיתח מאוחר יותר את ביה"ס לרפואה בבאר שבע והעלה אותו לדרגה גבוהה בזמן קצר.

גם לחברים רבים אחרים שהשתתפו בוועדות שהוקמו יש חלק בברור הבעיה ובקבלת ההחלטות. ועל כך הם צריכים להרגיש סיפוק שעבודתם לא היתה לריק.

אני מקווה שלאחר שנפלה ההחלטה גם המתנגדים החריפים וגם האדישים יתראו כל אחד כיכולתו להצלחתה של פקולטה זו.

תשמש הפקולטה בית לחילופי ידע ופתרון בעיות בין עובדי השדה, ההוראה והמחקר. קידום מקצועות עיוניים ויישומיים אפשרי רק בתנאי שקיימים חילופי וחילוקי דעות וכאלה יתרבו ככל שיתרבו בוגרי הפקולטה המקומית.

כאמור התחלפו האנשים ש"ישבו" בוועדות השונות וקשה לי, כמי שהיה חבר בוועדה הראשונה לקבוע למי מגיעה התודה וההערכה על שסוף סוף קמה פקולטה לוטרנירית. לפחות נדמה לי שלא אטעה אם אייחס זאת לשני אנשים.

הראשון שהבין את חשיבותו של מוסד זה ושלחץ על האוניברסיטה לבדוק זאת הוא ד"ר ש. פרוינד, מורה במקוה ישראל, ותיק רופאי "החקלאית", הרופא הראשי של "החקלאית" שנים רבות, המנהל הראשון של המחלקה לבעלי חיים במשרד החקלאות, אדם רב פעלים, ישר דרך, בעל כושר ראייה ודבק במשימותיו, אינו נרתע מרעיונות חדשים, וגם אינו ירא מעימות על דעותיו אפילו הן אינן מקובלות על חבריו.

תשובה להערותיו של פרופסור ר. וולקני

שלמה דורי, יפעת

ההמלטה, ובוולדות במשך השבוע הראשון לחייהם. אך לא בכל מקום סידור כזה אפשרי בעיקר בגלל בעיות כוח אדם. זאת הסיבה העיקרית, שמכל רפתי המלטה בארץ, והן היו לא מעטות, נותרו אחת או שתיים. במקרים שבהם מבנה "קלאסי" אינו אפשרי, עדיף סידור תאי המלטה, סמוך לסככות או לא רחוק ממכון החליבה, על המלטה בקבוצת פרות יבשות או עגלות הרות. אך בין שתי אפשרויות אלו לבין ההצעה של רענן וולקני לבנות תאי בטון, עם ריצפה מחוספסת וקירות בגובה 100 ס"מ – המרחק גדול מאוד. ביפעת נבנתה לפני 27 שנים רפת המלטות, לפי תיכנון של ד"ר מנחם שטורמן ז"ל, בדיוק כפי שהיא מתוארת ברשימתו של וולקני. התוצאה היתה גרועה ביותר: שפע מקרי פיסוק רגלים בזמן ההמלטה

בחוברת 178 של "משק הבקר והחלב" הופיעה רשימתו של פרופסור ר. וולקני "בעקבות חוברת 177" ובגליון זה (179) מופיעה עוד רשימה של אותו המחבר: "לעתיד השרותים בענף" הדנה בעתיד ההדרכה המקצועית ובהקמת הפקולטה לוטרנירית.

היות וזכינו לשפע אדיר כזה של רשימות ובמגוון נושאים כה רב, רצוי להתייחס לתוכנן. נתחיל בהערות לתמונת השער בחוברת 177, של תא המלטה בעין המפרץ. אין שום חילוקי דעות על חיוניותו של מקום המלטה נפרד לפרה ולמבכירה בכל רפת, ללא קשר להיקפו של העדר. הרצוי ביותר הוא רפת המלטות ממש, אליה סמוכות קבוצות פרות יבשות ומבכירות בהדיון גבוה. רפת כזו זקוקה לעובד מיוחד, אשר מטפל בכל המכלול של תקופת היובש,